

Smernice za izvajanje zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma

16.6.2011

Ker se je v zadnjem času na sekcijo zlatarjev in draguljarjev obrnilo kar nekaj naših članov z vprašanji, katere naloge morajo izpolnjevati zlatarji na podlagi Zakona o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma in kako izdelati ANALIZO TVEGANJA, smo članom pripravili povzetek nalog, ki jih morajo zlatarji izpolniti, seznam indikatorjev za prepoznavanje sumljivih transakcij s področja pranja denarja ter osnutek akta o notranji kontroli izvajanja zakona o preprečevanju pranja denarja za opravljanje dejavnosti prometa plemenitih kovin in dragih kamnov ter izdelkov iz njih.

Obrazec za sporočanje podatkov o transakcijah ali strankah, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma - pa je priloga 4 Pravilnika o načinu sporočanja podatkov Uradu Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja (Uradni list RS, št. 10/2008 z dne 30.1.2008). Omenjeni pravilnik najdete na spletnem naslovu Urada za preprečevanje pranja denarja - (http://www.uppd.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/obrazci/).

Zakon o preprečevanju pranja denarja in financiranja terorizma – ZPPDFT (Uradni list RS, št. 60/07, sprememba – Uradni list RS, št. 47/2009 in 19/2010) je bil sprejet leta 2007 in je nadomestil dotedanji Zakon o preprečevanju pranja denarja. Zaradi različnih vrst zavezancev, ki jih obravnava ZPPDFT so Urad za preprečevanje pranja denarja in drugi organi izdelali smernice, med drugim tudi za pravne in fizične osebe, ki opravljajo posle v zvezi z dejavnostjo prometa plemenitih kovin in dragih kamnov ter izdelkov iz njih (v nadaljevanju: zlatarji).

Zlatarji morajo tako izdelati analizo tveganja in z njo določiti oceno tveganja posamezne skupine ali vrste stranke, poslovnega razmerja, produkta ali transakcije glede na možne zlorabe za pranje denarja ali financiranje terorizma. Analizo tveganja pripravi zlatar sam, gre za pisni dokument (povzetek poslovanja) v katerem zlatar opredeli katero vrsto stranke šteje za sumljivo ter opredeli poslovne, kjer bi lahko prihajalo do sumljivih transakcij. Tveganje pranja denarja in financiranja terorizma je namreč tveganje, da bo neko poslovno razmerje, transakcija ali produkt, posredno ali neposredno, uporabljen za pranje denarja ali financiranje terorizma.

Analizo tveganja zlatar pripravi v skladu s smernicami, ki jih izda pristojni nadzorni organ ter si pri tem pomaga z indikatorji, ki jih objavljamo v nadaljevanju.

Smernice so se pričele uporabljati 30. julija 2009 leta in so tudi objavljene na spletnem naslovu Urada za preprečevanje pranja denarja - (http://www.uppd.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/obrazci/).

Obvezne naloge, ki jih morajo zlatarji izvajati zaradi odkrivanja ter preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma, so:

1. izvajanje ukrepov za poznavanje stranke (PREGLED STRANKE) na način in pod pogoji, ki jih določa ZPPDFT, ter predhodna priprava ANALIZE TVEGANJA;
2. SPOROČANJE predpisanih in zahtevanih podatkov ter predložitve dokumentacije Uradu;
3. skrb za redno STROKOVNO USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE zaposlenih;
4. zagotovitev VARSTVA IN HRAMBE PODATKOV ter upravljanje z ZPPDFT predpisanih evidenc;
5. priprava SEZNAMA INDIKATORJEV za prepoznavanje strank in transakcij, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma.

V kolikor ima zlatarna zaposlene vsaj štiri, morajo poleg zgornjih ukrepov:

6. imenovati pooblaščenca in namestnika pooblaščenca ter zagotoviti pogoje za njihovo delo

7. zagotoviti redno notranjo kontrolo nad opravljanjem nalog po ZPPDFT.

K 1) ANALIZA TVEGANJA – IZDELAVA IN IZVAJANJE ANALIZE TVEGANJA

Organizacija mora, da bi preprečila preveliko izpostavljenost negativnim učinkom pranja denarja in financiranja terorizma, v skladu z ZPPDFT izdelati analizo tveganja, s katero opredeli nivo izpostavljenosti določene stranke, poslovnega razmerja, storitve ali transakcije, tveganjem za pranje denarja ali financiranje terorizma (določi se ocena tveganja). Od tako pripravljene analize tveganja je odvisna vrsta pregleda stranke, torej ali bo zlatar opravil običajni, poglobljeni ali poenostavljeni pregled stranke.

K 2) PREGLED STRANKE

Se opravi:

1. pri sklepanju poslovnega razmerja s stranko, pri čemer se za poslovno razmerje šteje vsak poslovni ali pogodbeni odnos, ki je povezan z opravljanjem dejavnosti organizacije in za katere se ob vzpostavitvi stikov predvideva, da bo trajal;
2. pri vsaki transakciji v vrednosti 15.000 EUR ali več, ne glede na to, ali poteka posamično ali z več transakcijami, ki so med seboj očitno povezane;
3. pri dvomu o verodostojnosti in ustreznosti predhodno dobljenih podatkov o stranki ali dejanskem lastniku stranke;
4. vedno kadar v zvezi s transakcijo ali stranko obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranje terorizma, ne glede na vrednost transakcije.

Posamičen oziroma enkratni nakup ali prodaja, ki jo pri zlatarju opravi stranka, se šteje za transakcijo in ne za poslovni ali drug pogodbeni odnos. Pregled stranke je v takšnem primeru treba opraviti zgolj, če transakcija (ali več manjših transakcij, ki so med seboj očitno povezane) doseže ali preseže vrednost 15 000 EUR. Če poteka takšna transakcija na podlagi ali v okviru že predhodno sklenjenega poslovnega razmerja, se pri posamezni transakciji zgolj pridobi manjkajoče podatke iz drugega odstavka 21. člena ZPPDFT.

2.1. Običajni pregled stranke:

V skladu s prvim odstavkom 7. člena ZPPDFT pregled stranke obsega naslednje obvezne ukrepe:

1. ugotavljanje istovetnosti stranke in preverjanje njene istovetnosti na podlagi verodostojnih, neodvisnih in objektivnih virov;
2. ugotavljanje dejanskega lastnika stranke (če je stranka pravna oseba ali podoben pravni subjekt tujega prava);
3. pridobitev podatkov o namenu in predvideni naravi poslovnega razmerja ali transakcije ter drugih podatkov po ZPPDFT;
4. redno skrbno spremljanje poslovnih aktivnosti, ki jih stranka izvaja pri zavezancu.

Zavezanec mora postopke izvajanja zgornjih ukrepov pregleda stranke opredeliti v svojih notranjih aktih.

2.2. Posebni obliki pregleda stranke

Zavezanec je v splošnem dolžan opraviti običajni pregled stranke, hkrati pa ZPPDFT predvideva tudi dve posebni obliki, in sicer poenostavljeni in poglobljeni pregled stranke.

K 3) SPOROČANJE PODATKOV

Sporočanje podatkov o sumljivih transakcijah

Organizacije morajo sporočiti Uradu podatke iz prvega odstavka 83. Člena ZPPDFT

vedno, kadar v zvezi s transakcijo ali stranko obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma, in sicer še pred izvedbo transakcije, in v sporočilu navesti rok, v katerem naj bi e ta opravila. Takšno sporočilo se lahko da po telefonu, vendar mora biti Uradu poslano tudi v pisni obliki najpozneje naslednji delovni dan. Navedene podatke se predloži Uradu na Obrazcu za sporočanje podatkov o transakcijah ali strankah, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja ali financiranja terorizma, ki je priloga Pravilnika o načinu sporočanja podatkov Uradu Republike Slovenije za preprečevanje pranja denarja (Uradni list RS, št 10/08), ki je dostopen tudi na spletni strani Urada (http://www.uppd.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/obrazci/) ter na spletni strani OZS – sekcija zlatarjev in draguljarjev. Navedeni obrazec je sestavni del in priloga teh smernic.

Presoja sumljivosti določene stranke, transakcije ali poslovnega razmerja temelji na kriterijih sumljivosti, določenih v seznamu indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja oziroma seznamu indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum financiranja terorizma. Seznama sta prilogi teh smernic in temeljni vodili zaposlenim pri prepoznavanju sumljivih okoliščin, povezanih z določeno stranko, transakcijo, ki jo stranka izvaja ali poslovnim razmerjem, ki ga sklepa, zato morajo biti zaposleni seznanjeni z indikatorji in jih pri svojem delu redno uporabljati.

K 4) VARSTVO IN HRAMBA PODATKOV

Organizacija je dolžna podatke, ki jih pridobi in upravlja na podlagi ZPPDFT in Pravilnika o izvajanju notranje kontrole, pooblaščenca, hrambi in varstvu podatkov ter upravljanju evidenc varovati kot poslovno skrivnost. Organizacija mora omenjene podatke in pripadajočo dokumentacijo hraniti deset let po prenehanju poslovnega razmerja ali opravljeni transakciji.

K 5) STROKOVNO USPOSABLJANJE IN IZOBRAŽEVANJE

Organizacija mora zagotoviti redno strokovno usposabljanje in izobraževanje vsem zaposlenim, ki opravljajo naloge preprečevanja ter odkrivanja pranja denarja in financiranja terorizma. Strokovno usposabljanje in izobraževanje se nanaša na seznanjanje z določili zakona ter na njegovi podlagi izdanih pravilnikov in notranjih aktov, s strokovno literaturo glede preprečevanja in odkrivanja pranja denarja in financiranja terorizma, s seznamami indikatorjev za prepoznavanje strank in transakcij, v zvezi s katerimi obstajajo razlogi za sum pranja denarja in financiranja terorizma.

Organizacija mora pripraviti program letnega strokovnega usposabljanja in izobraževanja za preprečevanje ter odkrivanje pranja denarja in financiranja terorizma najpozneje do konca marca za tekoče leto.

K 6) ZLATARJI, KI IMAJO ZAPOSLENE VSAJ 4 DELAVCE SO DOLŽNI IZVAJATI ŠE DODATNE NALOGE:

- a. imenovati pooblaščenca za preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma in enega ali več njegovih namestnikov
- b. notranja kontrola – organizacija vzpostavi redno, sistematično in neodvisno kontrolo pravilnosti in učinkovitosti izvajanja predpisanih ukrepov odkrivanja in preprečevanja pranja denarja in financiranja terorizma v skladu s Pravilnikom o izvajanju notranje kontrole, pooblaščenca, hrambi in varstvu podatkov ter upravljanju evidenc pri organizacijah, odvetnikih, odvetniških družbah in notarjih (Uradni list RS, št. 10/08)

SEZNAM INDIKATORJEV ZA PREPOZNAVANJE SUMLJIVIH TRANSAKCIJ S PODROČJA PRANJA DENARJA

Seznam indikatorjev temelji na dveh načelih:

- in sicer poznati svojo stranko in

- poznati njeno poslovanje.

Poznavanje stranke predstavlja izhodišče za ugotavljanje, ali pri določenih transakcijah obstajajo razlogi za sum storitve kaznivega dejanja pranja denarja po 245. členu Kazenskega zakonika RS (KZ-1). Razlogi za sum so podani pri vseh transakcijah, ki niso v skladu s strankinim običajnim načinom opravljanja transakcij pri organizaciji. Pri neznani stranki pa je potrebno upoštevati tiste indikatorje, ki niso povezani s poznavanjem stranke

Pri ugotavljanju ali so pri transakcijah, ki jih opravlja posamezna stranka podani razlogi za sum pranja denarja, je potrebno presojati vsak indikator zase ali obenem več indikatorjev skupaj (če so ti podani). Obstoj samo enega indikatorja, ki kaže na to, da je transakcija sumljiva, včasih zadošča za posredovanje podatkov Uradu, včasih pa predstavlja zgolj opozorilo, da je potrebno skrbno preučiti transakcijo in z njo povezano stranko, da bi s tem morda odkrili še druge indikatorje.

Organizacije so dolžne indikatorje za prepoznavanje sumljivih transakcij pripraviti v skladu s prvim odstavkom 51. člena ZPPDFT.

1. Indikatorji, ki se nanašajo na stranke

- stranka zelo nerada posreduje osebne podatke in podatke o svoji dejavnosti
- stranka uporablja ponarejena ali tuje identifikacijske dokumente
- osebe se ne želi identificirati z vsemi zahtevanimi podatki ali posreduje napačne podatke
- oseba odpove transakcijo, ko izve za dolžnosti identifikacije
- stranka daje videz ustrahovanosti in se nenavadno vede (očitna napetost, živčnost)
- stranka se pojavlja v spremstvu sumljivih ljudi
- stranka je spremljana in/ali varovana
- stranka je oseba s kriminalno preteklostjo (je bila že kaznovana in ovadena za kazniva dejanja)
- stranka je podrobno seznanjena z zakonodajo o preprečevanju pranja denarja.

2. Indikatorji, ki se nanašajo na transakcije

- transakcija je ekonomsko in pravno nelogična oziroma je nezdržljiva s stranskim poklicem ali dejavnostjo oziroma z njegovimi navadami ali osebnimi lastnostmi
- nenavadna narava transakcije ali nenavadne okoliščine, ki transakcijo spremljajo
- transakcija ima značilnosti gospodarskih ali drugih kaznivih dejanj
- ponudba nenavadnih pogojev za izvedo transakcije
- drobljenje zneskov, pri katerih se zahteva identifikacija stranke, na manjše dele
- ponudba gotovine v različnih valutah.

Zapisala:

Mateja Loparnik Učakar, univ. dipl. prav.